

מראי מקומות לשיעור בפרשת וארא איך מטה האלוקים נהפך לנחש ?
הרב שבת סלבטיצקי שליט"א

(1) ספר שמות פרק ד

- (א) וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא יֶאֱמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְקוֹלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא נִרְאָה אֱלֹהֵי יְהוָה:
(ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי ה' מִזֶּה {מֵה זֶה} בְּיַדְךָ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה:
(ג) וַיֹּאמֶר הַשְּׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנֹחַשׁ וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנָיו:
(ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחַז בְּזַנְבוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּחַזְק בוֹ וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ:

(2) ספר שמות פרק ז

- (י) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל פְּרַעֲה וַיַּעֲשׂוּ כֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיִּשְׁלַח אֶהָרֹן אֶת מִטָּהוּ לִפְנֵי פְרַעֲה וּלְפְנֵי עַבְדָּיו וַיְהִי לְתַנּוּן:
(יא) וַיִּקְרָא גַם פְּרַעֲה לַחֲכָמִים וּלְמַכְשָׁפִים וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִהְטִיהֶם כֵּן:
(יב) וַיִּשְׁלִיכוּ אִישׁ מִטָּהוּ וַיְהִיו לְתַנּוּנִים וַיַּבְלַע מִטָּה אֶהָרֹן אֶת מִטָּתָם:

זוהר פרשת וארא דף כח.

ואמרת אל אהרון קח מטך, מאי טעמא מטה אהרון ולא מטה משה, אלא ההוא דמשה איהו קדישא יתיר דאתגליף בגנתא עלאה בשמא קדישא, ולא בעי קודש אברין הוא לסאבא ליה באינן חוטרין דחרשיא".

ובתרגום מארמית, מה טעם ההדגשה מטה אהרון ולא מטה משה, אלא של משה היה קדוש יותר משום שחקוק בו השם המפורש בגן העדן העליון ולא רצה הקב"ה לטמאו באלו של מטות חרטומי מצרים.

ובמדרש: כשעשה בו אהרן נסים נקרא על שמו שנאמר "מטה אהרן" ובזמן שעשיתי אני בו נסים נקרא על שמי ובזמן שהקדוש ברוך הוא עושה נסים נקרא על שמו שנאמר - ומטה האלהים [שמות רבה, פרשת בשלח, פרשה כו].

וכן בליקוטי מהרי"ל: "אך המטה שעשה אהרן המופתים לפני פרעה והכה בו את היאור הוא מטה של משה שהיה לו מכבר, ונתנו לאהרן" [שם, בפרשת שמות].

מדרש במדבר רבה פרשת קרח פרשה יח: "ומטה אהרן יש אומרים הוא המטה שהיה ביד יהודה שנא' ומטך אשר בידך וי"א הוא המטה שהיה ביד משה ומעצמו פרח שנא' והנה ... ואותו המטה היה ביד כל מלך ומלך עד שחרב ביהמ"ק נגזז ואותו המטה עתיד להיות ביד מלך המשיח במהרה בימינו שנאמר (תהלים קי) מטה עוזך ישלח ה' מציון רדה בקרב אויביך"

שיחות קודש שנת תשל"ד עמוד 270 ואילך בנוגע לשני סוגי המטות. עי' ליקוטי שיחות חלק כ"ו וארא ב'.

אבות פרק ה' משנה ו' : עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות; ואלו הן: פי הארץ; ופי הבאר; ופי האתון; והקשת; והמן; והמטה; והשמיר; והכתב והמכתב; והלוחות . ורש"י במקומו שזה מטה של משה שהיה חקוק בו שם המפורש והיה מונח עד שנתנו למשה.

ענין של בין השמשות עי' מהר"ל דרך חיים על המשנה פרקי אבות פרק ה' משנה ו' ועיין לקו"ש ח"ד עמוד 1220 או בביאורי הרבי על פרקי אבות על המשנה.

מעם לועז: "ומטהו של משה שהיה נורא להסתכל בו, כי אותיות השם המפורש היו חקוקים בו " דרש ויושע ע' ז.שם, פרשת שמות ה', א' (כ')

בעל הטורים : המטה - ה' תגין על הה"א, לומר שהוא צדיק תשיעי שהיה המטה בידו, אדם, חנוך, נח, שם, אברהם, יצחק, יעקב, יוסף משה

במדב"ר פ"יח כ"ג ואותו המטה עתיד להיות ביד מלך המשיח.

פרקי דרבי אליעזר מ' : רבי לוי אומר, המטה שנברא בין השמשות נמסר לאדם הראשון בגן עדן, ואדם מסרו לחנוך וחנוך מסרו לנח, ונח מסרו לשם, ושם מסרו לאברהם, ואברהם מסרו ליצחק, ויצחק מסרו ליעקב, ויעקב הורידו למצרים, ומסרו ליוסף בנו, וכשמת יוסף נלקח כל ביתו ונתן בפלטרין של פרעה, והיה יתרו אחד מחרטומי מצרים, וראה את המטה ואת האותות אשר עליו, וחמד אותם בלבו ולקחו והביאו ונטעו בתוך גן ביתו של יתרו... ולא היה אדם יכול לקרוב עליו עוד, וכשבא משה לביתו נכנס לגן ביתו של יתרו וראה את המטה וקרא את האותות אשר עליו ושלח ידו ולקחו, וראה יתרו את משה, ואמר זה עתיד לגאול את ישראל ממצרים,

מדרש אבכ"ר, בילקוט שמעוני, שמות רמז קע"א
: "מה תלמוד לומר לקול? אמר ריש לקיש: שהיה המטה מדבר לפני ישראל עם משה: הייתי במדין ונהפכתי לנחש ואחר כך נעשיתי מטה ואף (היד) מרימה קולה: טהורה הייתי ונטמאתי וחזרתי ונטהרתי. וכן במצרים להודיע גדולתו של הקב"ה"

תנחומא וארא ח מלך בשר ודם אין משתמשין בשרביטו וה' מסר שרביטו למשה.

גמ ב"ב טז ע"א :הוא השטן הוא היצר הרע הוא מלאך המוות.

תורה אור עמוד נז

וענין המופתים הוא להראות להם איך שעם היותם בחי' קליפות וסט"א ממש אעפ"כ הם מקבלים חיות תמיד מקדושה בכל רגע ושבאמת אינם יש ודבר נפרד בפ"ע כדמיונם הכוזב אלא שהם בטלים בתכלית לגבי אלקותו ית' רק שהחיות נמשך להם ע"י מסכים והשתלשלות מדרגות רבים ועצומים וגברו כ"כ הצמצומים וההסתרים עד שיוכלו לומר לי יאורי כו'. ולכן בהגלות הארה רבה שלמעלה מן הצמצומים הם בטלים ומבוטלים וזה היה ענין המופתים כו'.

כתר שם טוב אות ע' מהבעש"ט. וירא ה' כי סר לראות שמות ג, ד. כי מרע"ה ירא שמא הוא קליפה עד שאמר משה משה אז אמר הנני. והענין כי משה שמו כולל כל העולמות ולכך שמו הוקשה לו. והענין כמו שהשכינה כוללת כל העולמות דומם צומח וטובים ורעים כן אות מ' מן משה הרומז למלכות כולל כל הענינים ג"כ. ואות ש' כולל כל הרוחות ואות ה' הנשמות לכך שמו הוקשה לו ודרז"ל מנורה שקלים החדש ר"ת משה כו'. אבל באמת שמו עצמו הוקשה לו שמו כולל כל מיני טו"ר וג"כ זה היה תמיה לו איך שהיחוד האמיתי היא השכינה ואיך כוללת ב' הפכים בנושא א' טו"ר שהם ב' הפכים והוא היחוד וכן ג"כ שמו משה ג"כ כולל הכל ואיך נעשה היחוד על ידו וז"ש בש"ס בכורות ה, א משה רבכם קוביוסטוס. אבל באמת א"ש כי הרע הוא כסא אל הטוב כמו ופרעה הקריב כו' או ע"י שרואה מעשה הרשעים יש לו הנאה שהוא צדיק ויש לו הנאה ותענוג ויעשה זה בכל העולמות התענוג ע"י הרע וכמעט שע"ז יש לרע עליה ג"כ רק כשעולה משם יתפרדו כל פועלי און וכן מחשבה רעה הוא כסא ע"ד הנ"ל. וז"ש משה פעם א' לא אמר הנני שהיה תמיה לו איך נעשה יחוד כי כשנגלה בסנה מדריגה תחתונה נפתחו כל מקורות עליונות עד למטה ומ"ט לא יבער הסנה שיכלו ויתבערו הרע שהוא הסנה עד שא"ל פעם ב' משה שנעשה עי"ז יחוד וחיבור וקישור מדריגה תחתונה בעליונה כו' אז אמר הנני:

(מראי מקומות למה שאמר הבעש"ט : הענין של סנה כתוב במדרש רבה ב' ה ומדרש רשב"י שמות ג' ב'. מה שנתקשה משה עי' מנחות כט ע"א ובתוספות שם על שקלים ובכ"מ.)

שמו"ר כא, ה. : אלא שהקריב את ישראל לתשובה שעשו. יפה היתה הקרבת פרעה לישראל ממאה צומות ותפילות. שכיון שרדפו אחריהם וראו אותם, נתיירו מאד ותלו עיניהם למרום ועשו תשובה והתפללו".

חטא עץ הדעת רק לג' שעות: עי' פירוש הש"ך עה"ת ויקרא יט כד' . לקו"ת פרשת קדושים כט'
א' ובמדרש רבה כא' ז' ויקרא רבה כה' ב'.

ילקוט ראובני פרשת וארא : דורש שהמטה: "היה עץ יבש. ומוסיף: "דהיה המטה מעץ הדעת
טוב ורע"[שם, פרשת חקת].

ישעיה מ"ה ז' "יוצר אור ובורא חשך, עושה שלום ובורא רע, אני ה' עושה כל אלה"
עין ברכות יא ע"ב ששינה בתפילת שחרית "ובורא הכל", ולא "ובורא רע."

הקשר בין נחש חשן ומשיח (358)
שער המצוות וטעמי המצוות לרבי חיים ויטאל, פרשת תצווה. מאורי אור בערכו, בשם רבי
אפרים מבעלי התוספות